

Anbringelse, tilknytning og plejeforældre.

Tema: Den gode anbringelse.

Inger Thormann, psykolog og forfatter.

Oplæg ved ÅRSMØDE for de regionale familieambulatorier d. 11. januar 2016.

Temaet "den gode anbringelse" har optaget mig i mange år.

Derfor er jeg glad for, at få ordet her i dag.

Hvad er det, der skal til, for at en anbringelse af et lille barn bliver god.

God for barnet, er vel det vi tænker på som det primære.

For mig er dette ganske enkelt. Jeg har, med personalet på Skodsborg, i mere end 30 år samarbejdet med forældre, plejeforældre, plejehjemsforeninger, hospitaler, familieambulatorier og kommuner, om at skabe den bedst tænkelige anbringelse for hvert enkelt barn.

To ting skal der til, for at en anbringelse kan blive god.

*Det der skal til, som det første, er et samarbejde mellem **hjerte og forstand**. Dette gælder for alle involverede. Alle skal ville barnets bedste, med **hjertet**, og alle skal **vide** noget, have en vis faglig viden om det, der skal ske.

***Hjertet er** (følelse/empati/kærlighed).

Man skal kunne indleve sig i, hvordan det er at være barnet.

Man skal kunne indleve sig i, hvordan det er at være barnets forældre.

***Viden, er**, at man gennem læsning, uddannelse og kurser har tilegnet sig en faglig viden om små børn med særlige behov for omsorg, børn der for eksempel har diagnosen FASD eller diagnosen NAS, men også en viden om, hvordan det kan opleves, at få anbragt det barn man netop har født, i en plejefamilie eller på en døgninstitution.

Når et menneske, for eksempel en plejemor/en pædagog *kombinerer det hun ved, med det hun føler*, bliver nøgleord som *respekt og ydmyghed* en selvfølge. Det bliver vejen, der skal gås.

Respekt for barnet i det første møde, respekt for barnets forældre og det liv de lever.

*Der skal være ro og tid til at gøre det bedste. En overførsel af et barn fra et miljø til et andet tager sin tid, og kan ikke kræves afsluttet på begrænset, kort tid. Den tid der investeres i en god overførsel, ofte kaldet udslusning, kommer mangedobbelt tilbage i form af forståelse, kendskab til hinanden, og dermed et bedre samarbejde mellem barnets forældre/plejeforældre/ personale på døgninstitution og repræsentanter fra kommunen. Tidsfaktoren er endog *meget* vigtig.

Noget tyder på, at der efter kommunalreformens indførelse har været mere hastværk i anbringelserne/overførslerne. Det KAN have med økonomi at gøre. Sagen er jo den, at en god anbringelse koster penge. Mens udslusningen forgår, mens en plejemor besøger sit kommende

plejebarn, på Skodsborg for eksempel, skal hun jo aflønnes samtidig med at barnet optager en dyr plads på børnehjemmet. Sådan er det.

Hastværket kan også have med det at gøre, at der med kommunalreformen er sket et tab af faglighed i kommunerne, et postulat vel at mærke.

MEN.....

- når hjerte og forstand er i dialog med hinanden hos det enkelte menneske, og når ingen presser på for, at overførslen skal gå hurtigt og derved bliver forhastet, kan vi tale om **den gode anbringelse**.

Og selvfølgelig er det den, vi skal tilstræbe.

Alle sammen.

Af og til bliver vi særligt udfordret. Når noget pludseligt og uventet/ikke planlagt sker. Men igen, er det vores samlede erfaring, vores faglige viden kombineret med vores hjerte, vores empati og respekt, der bliver vores hjælpere.

Jeg vil lade et konkret eksempel illustrere det samarbejde jeg taler om. Når hjerte og forstand arbejder sammen, og når der ikke er noget tidsmæssigt pres udefra.

Emil. Et barn til anonym bortadoption. Tvangsadoption.

*En sagsbehandler fra en Nordsjællandsk kommune henvendte sig til Skodsborg, idet kommunen havde brug for hjælp. Det drejede sig om en gravid kvinde med en kronisk psykisk sygdom, som vurderedes ude af stand til nogensinde at ville kunne varetage omsorgen for sit barn. Kommunen havde besluttet at lægge sagen op for Børn og Ungeudvalget og senere for adoptionsnævnet med henblik på **tvangsbortadoption**.*

Der var godt to uger til termin, men man havde planlagt akut kejsersnit to uger før termin, dels fordi man var i tvivl om, hvorvidt moderen kunne passe på sit ufødte barn, dels fordi terminen kalendermæssigt lå midt i en højtid, hvor forvaltningen ikke ville have åbent.

Vi sagde ja til at løse opgaven. Og dette til trods for, at det netop var besluttet at vi, Skodsborg Observations og behandlingshjem, skulle lukke. En af vores dygtige pædagoger Berit, blev ansat som plejefamilie og jeg som psykolog og supervisor.

Dagen for fødslen oprandt, og både Berit og jeg var til stede på fødegangen. Sagsbehandleren var der også. Barnet blev forløst, og moderen blev syet sammen efter sit kejsersnit. Sagsbehandleren gik ind på føddestuen, og fortalte til moderen, hvilken beslutning, der var taget. Hun "kundgjorde" beslutningen.

Berit gik efterfølgende ind til moderen, der var noget forkommen efter operationen.

En sygeplejerske sad ved moderens hovedgærde med barnet svøbt i sine arme. Berit blev følelsesmæssigt berørt af situationen og indlevede sig intuitivt i moderens situation. Berit præsenterede sig for moderen med sit fulde navn og fortalte, at det var hende, der skulle passe Emil i de første måneder af hans liv, og at hun ville passe godt på ham. Barnet blev overleveret til Berit, og de kom ud på gangen, hvor jeg ventede. Sammen blev vi ledsaget til en stue på hospitalets børneafdeling. Her skulle Berit og Emil tilbringe nogle dage, mens de nødvendige undersøgelser af Emil blev gennemført.

Så snart vi var alene på stuen, fik Emil sin historie for første gang, få timer gammel. Han kom i spædbarns terapi liggende svøbt i sin dyne i Berits arme. Jeg fortalte ham, at han var blevet født i dag på det konkrete hospital, at det var besluttet, at han ikke skulle vokse op hos sin mor, men at der skulle udpeges nogle forældre, hos hvem han skulle vokse op. Indtil de blev fundet, ville Berit passe godt på ham. Hans mor elskede ham, og han ville altid have hende i sit hjerte, ligesom moderen ville have ham i sit hjerte. Emil kiggede på mig i korte glimt, men havde i øvrigt lukkede øjne. Efter et par timers samvær forlod jeg hospitalet.

De er jer, der ikke kender spædbarnsterapiens metode, undrer jer måske over, at jeg taler til et nyfødt barn om barnets historie. Inspirationen kommer fra fransk psykoanalyse. "Alt usagt binder energi", er en nøglesætning i teorien. At miste sin mor og få udpeget en anden, en fremmed, er en oplagt traumatisk begivenhed. Ved at italesætte traumet, frigøres den energi der er bundet i traumet.

Ved at anvende metoden så tidligt i livet som på selve barnets føde-dag, fødselsdag kan vi tale om at forebygge, at dette alvorlige brud, tabet af mor, bliver til et fastlåst traume.

Andre tænker måske: Forstår barnet, hvad jeg siger. Ja. Barnet forstår den samlede kommunikation. Barnet fødes med evnen til at kommunikere. Daniel Stern siger, at barnet forstår den samlede kommunikation, stemninger, stemmeleje, mimik og gestus. Alvor/glæde. Ikke ordene alene.

Men ordene er vigtige for terapeuten, idet gestus og mimik påvirkes, af det vi siger. Af vores budskaber.

Næste morgen blev jeg kontaktet af sagsbehandleren, som var blevet kontaktet af hospitalet. Moderen havde ønsket at se sit barn. Det var uventet for forvaltningen, men naturligvis skulle vi nok hjælpe hende med det. Vi aftalte et konkret tidspunkt for moderens besøg hos sin dreng den følgende dag. Berit og jeg gjorde klar til mødet.

Vi satte stole i en rundkreds, en´ til hver. En til Emils mor, to til os medarbejdere fra Skodsborg, den ene med Emil, og to til mors og Emils kontaktsygeplejersker. Vi ønskede at gøre situationen så god som mulig, så lidt belastende for moderen som overhovedet muligt, og vi ville forevige situationen i ord og billeder til Emils livsbog, såvel som til moderen. Jeg bad sygeplejerskerne om at finde et lille bord, og noget vi kunne drikke. Jeg tog ansvaret på mig og var ”karavanefører”, i Susan Harts forstand.

Det skulle blive et ordentligt farvel.

Da moderen kom ind i rummet med sin kontaktsygeplejerske, rakte jeg hånden frem til dem begge og præsenterede mig. Moderen havde et fotografiapparat i hånden, og derved signalerede hun, at også hun gerne ville forevige situationen. Da vi alle havde sat os i kredsen, fortalte vi, henvendt til moderen, om den foregående dag, Emils fødselsdag. Berit fortalte om Emil, og jeg fortalte kort om spædbarnsterapiens metode, og jeg gentog det, jeg dagen før havde fortalt Emil.

Moderen nikkede svagt, og på den måde fik Emil sin historie en gang til. På dette tidspunkt spurgte Berit moderen, om hun ville holde sit barn. Det ville hun gerne. Emil blev placeret i moderens arme således, at han vendte ansigtet mod Berit. Berit fortalte ham, hvad det var, der skete: ”Nu ligger du hos din mor. Jeg sidder her ved siden af.”

Vi var helt stille sammen, mens moderen roligt så på sit barn. Da der var gået en rum tid spurgte jeg, hvorvidt jeg måtte tage et par billeder, og moderen nikkede. Jeg tog billeder med moderens kamera og med mit eget kamera, og jeg fortalte, at jeg hurtigt ville få billederne fremkaldt, hvorefter jeg ville sende dem til sagsbehandleren, som så kunne videregive dem til moderen.

Efter ca. 10 minutter gav moderen Emil tilbage til Berit. Denne gang blev han lagt, så han kunne se på sin mor.

I Emils hospitalsvugge lå der tre tøjdyr. Jeg spurgte moderen om dyrenes historie, og den fik vi. Jeg fortalte kort om overgangs objekters betydning. Døde ting, som bliver ladet med følelser.

Jeg spurgte om der var noget hun ville fortælle sit barn, eller om der var noget, der betød noget særligt for hende, som skulle videregives til hans kommende adoptivforældre. Det var der ikke. Moderen tog afsked med sit barn. Hun havde givet sit barn navnet Emil.

Kigger vi tilbage på eksemplet, blev en akut stemning, en situation præget af rådvildhed i en kommunes socialforvaltning, en situation, der blev ekstra presset af en forestående højtids, afløst af målrettethed og en faglig indfaldsvinkel. Spædbarnsterapien og dens metode blev omdrejningspunktet i de vigtige øjeblikke, da Emil blev adskilt fra sin mor, og da moderen den følgende dag tog afsked med sit barn. Emils historie begyndte således bedst tænkeligt på trods af den alvorlige beslutning, der var truffet i kommunen.

Emil led et tab ved adskillelsen fra sin mor. Det ved vi. Men med vores intervention tilstræbte vi en nænsom overgang fra livet med mor, til livet med, i første omgang, Berit. Hermed fik han den nødvendige beskyttelse, og risikofaktorerne var mindsket betydeligt.

De to sygeplejersker, der via deres professionelle arbejdsopgave pludselig befandt sig i en terapeutisk situation, fik en stor oplevelse. I en efterfølgende samtale fortalte de om, hvad der havde gjort indtryk på dem, og det var roen, tavsheden i de vigtige øjeblikke og støtten til både mor og barn, som spædbarnsterapiens metode omfatter.

Når et barn får spædbarnsterapi, eller når spædbarnsterapiens metode anvendes i forhold til et barn, en mor, og andre også er der, som i eksemplet med Emil, bliver alle berørte af terapiens indhold og af det højtidelige ved hele situationen. En situation, der let kunne blive følelsesladet, præget af tilfældigheder og sniksnak, bliver ved hjælp af spædbarnsterapiens koncept en terapeutisk situation, præget af ro og tryghed, til glæde for alle deltagere.

Eksempel fortsat.

Emil blev passet godt hos Berit og hendes familie. Kommunens børn og ungekonsulent fulgte udviklingen, og det gjorde jeg også som psykolog og supervisor.

Emil fik forældre, da han var 10 måneder gammel. *Han havde på dette tidspunkt udviklet en god relation til Berit, hendes mand og børn. Emil var overbevisende i sin tilknytning. Ved møde med fremmede tjekkede han tilbage til Berit. Først når hun havde sagt OK og givet et nik, smilede han til andre.*

Nu skulle han så lære sine forældre at kende. Og for anden gang i sit liv skulle han sige farvel og goddag. Han skulle miste Berit, som han havde mistet sin mor, og han skulle sige goddag og blive tryk ved sine forældre, der jo i det første møde var fremmede for ham. Her ligger kimen til et nyt traume.

Vi ved fra traumepsykologien, at lige netop en overlevering, en ændring i primære tilknytningspersoner, i 8-10 måneders alderen kan få katastrofale følger. En for brat overgang ville kunne få følger for ham resten af livet. Et traume her ville kunne få den konsekvens, at Emil ville få svært ved afsked generelt, og svært ved at danne nye og forpligtende relationer. (underforstået: de brydes jo alligevel) Han kunne blive forstyrret i sin tilknytning.

Det måtte ikke ske. Vi ville gøre, hvad som helst for, at udslusningen blev god, i bogstaveligste forstand.

De udpegede forældre havde begge en baggrund, der ikke omfattede læring om tilknytning.

Vi besluttede os for at formidle til forældrene, hvad en udslusning er, hvad tilknytning er for noget, og vi ville fortælle om John Bowlby's teorier om tilknytning, og om, at en god tilknytning til eet

menneske, kan overføres til et andet menneske. Vi skrev en skrivelse på et par sider om disse ting, og vi kom med et forslag til, hvordan udslusningen KUNNE se ud.

Vi fandt en optimal udslusning på i alt 18 dage som passende for Emil.

*I starten, kort besøg med afstand, observere, iagttage. Emil får at vide, hvad et er der sker, og han er blevet grundigt forberedt på det, der skal ske.

*Besøg med langsom tilnærmelse.

*Besøg med yderligere tilnærmelse.

*Forældrene overtager noget af den daglige pasning.

*Tur med barnevogn.

*Forældrene står for den primære omsorg. Alene med Emil.

*Putning til god nat. Sover med ham i **hans** vante omgivelser.

* 11, 12, 13, 14 dagen er forældrene alene med Emil, og de sover sammen med ham på hans kendte rammer.

* 15. dagen køres i 2 biler til familiens hjem, og Berit putter Emil den første aften, sover i familiens gæsteværelse. Hun spiser morgenmad med familien og tager afsked med Emil.

* På 18. dagen kom Berit på besøg for at sige endeligt farvel.

Det viste sig, at udslusningen var god for Emil, og det vi gerne ville, blev opnået.

Forældrene blev glade for både vores formidling af faglige emner og for planen. De kunne se, hvor knyttet Emil var til Berit, og blev klar over, hvor nænsomme de skulle være. Berit fortalte hele tiden, hvad der skulle ske til Emil, og hendes rolige stemme virkede på forældrene, som når en sufflør beroliger en nervøs skuespiller.

Forældrene blev rolige med deres barn i samvær med Berit.

Sideløbende med at forældrene tilnærmede sig Emil, trak Berit sig ud i periferien og til sidst helt væk.

Der er fortsat kontakt mellem Emil, hans forældre og Berit, og alle ved, hvor værdifuldt det kan blive for Emil, at der er et menneske, der kender hans historie fra den dag, hvor han blev født.

I forbindelse med at jeg skulle holde dette oplæg talte Berit og jeg sammen om den oplevelse vi sammen havde med Emil og hans mor på hospitalet for år tilbage.

Vi huskede begge, at der manglede noget i udslusningen, noget som vi i alle årene har gjort meget ud af på Skodsborg.

Der manglede et overgangsobjekt. Et objekt, en ting som kunne hjælpe Emil til at huske sin mor. En pude en undertrøje eller et tørklæde, der lugtede af mor. Der var **ikke** noget overgangsobjekt. Til mor.

Vi havde forsøgt at motivere sagsbehandleren og børn og ungekonsulenten til at skaffe en ting fra moderen, noget moderen havde haft tæt på sin krop, og som derfor ville hjælpe barnet til en blid overgang **fra forbundetheden med mor til adskillelsen fra hende.**

Men de to personer fra forvaltningen forstod ikke, hvad vi efterspurgte. De havde ikke lært om Donald Winnicotts teorier, om overgangsobjekters betydning. Berit medbragte en dyne, som hun havde sovet med i nogle nætter, og den blev Emil svøbt i, og båndet til Berit blev således plejet. Men Berit fortalte Emil om hans mor.

Overleveringen blev god, på trods, men eksemplet fortæller, hvor vigtigt det er, at de mennesker der samarbejder om for eksempel en udslusning, en overførsel er samstemte og har fælles værdier.

Man kan have sine meninger om døgninstitutioners berettigelse til små børn, men når det drejer sig om samstemthed i ord og handling, for eksempel mellem pædagog og psykolog, så kan der være tale om noget unikt. Rollerne er fordelt på forhånd, alt "ligger i kortene" på forhånd, og dette mærker barnet.

De fleste af alle jer tilhørere vil i den kommende tid, på den ene eller anden måde, blive involveret i et barns flytning fra et miljø til et andet. I alle aldre har mennesker brug for hjælp, når der skal flyttes, og når der skal nye tryghedspersoner på banen.

Indlæggelse på hospital, adskillelse fra forældre i forskellige anledninger. Måske er en forældre langvarig syg og skal behandles langt fra hjemmet, måske skal mor eller far i fængsel, afsone og der må ikke være samvær i de første 10 uger.

Det er mit håb, at I hver især kan finde håb, når I, i samarbejde med andre, skal hjælpe et barn med at bygge bro mellem to hjem. Håbet ligger i de to nødvendige ingredienser.

Samarbejde mellem **Hjerte og forstand**, og **ro** i forløbet.

Tak.